

Van Nieuwenhuysse, G. (2000). *Beleidsinitiatieven in België ter preventie en bestrijding van vrouwen mishandeling: een kritische studie*. Scriptie ter behaling van de graad van licentiaat in de Pedagogische Wetenschappen, Universiteit Gent, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen.

Vervotte, I. (2006). *Omzendbrief betreffende de versterking van de aanpak van intrafamiliaal geweld - partnergeweld*. Brussel: Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Marjolein Van Den Broeck
An Piessens

SLACHTOFFER-DADERBEMIDDELING IN STRAF- RECHTELIJKE CONTEXT. MARKANTE VASTSTELLINGEN IN FEITEN EN BELEID BIJ HET JAARVERSLAG 2006 VAN DE VZW SUGGNOMÈ

Het verschijnen van het Jaarverslag 2006¹ van de vzw Suggnomè, Forum voor Herstelrecht en Bemiddeling, vormt een uitstekende gelegenheid om de aandacht te vestigen op een aantal korte- en langetermijnontwikkelingen in feiten en beleid omtrent slachtoffer- daderbemiddeling in de strafrechtspleging in Vlaanderen. In navolging van de wet van 22 juni 2005 tot invoering van bepalingen inzake de bemiddeling in de Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering en in het Wetboek van Strafvordering² en de desbetreffende uitvoeringsbesluiten³, werd de vzw Suggnomè samen met de Waalse zusterorganisatie Médiante asbl op 10 maart 2006 bij ministerieel besluit⁴ erkend als bemiddelingsdienst. Deze erkenning plaatste vzw Suggnomè voor de uitdaging zich te verhouden tot de implicaties van deze erkenning. Wat volgt is een beknopte bespreking van een aantal opmerkelijke vaststellingen.

1. De implementatie na de wet van 22 juni 2005

Van bij het begin van de projectmatige implementatie van slachtoffer-daderbemiddeling in 1998 was de vzw Suggnomè voorstander van een solide wettelijk kader van het bemiddelingsaanbod. Dergelijk wettelijk kader heeft tot doel het aanbod voor de burger en voor alle betrokken instanties herkenbaar te maken, garanties te bieden voor voldoende homogeniteit van het aanbod in de gerechtelijke arrondissementen en voor rechtszekerheid te zorgen voor de in de bemiddeling betrokken partijen. De wet van 22 juni 2005 komt hieraan deels tegemoet maar nog enkele pijnpunten blijven⁵.

De uitvoeringsbesluiten⁶ van deze wet hadden respectievelijk betrekking op de installatie van de bij wet voorziene deontologische commissie, de erkenningscriteria voor de bemiddelingsdiensten en de wijze waarop deze diensten door de minister van Justitie zouden worden gefinancierd. In tegenstelling tot de geest van de wet, zoals omschreven in de Memorie van Toelichting, kwamen de uitvoeringsbesluiten aangaande de erkennings- en financieringscriteria van de bemiddelingsdiensten niet los van de oude projectmatige benadering. De bemiddeling als louter individueel toepasbare methode kwam sterk op de voorgrond ten nadele van het achterliggende herstelrechtelijk beleid.

Het streven naar een rechtsgelijk aanbod van bemiddeling aan eenieder, die naar aanleiding van een misdrijf, als slachtoffer of dader gevat in een strafrechtelijke procedure, wordt met het wettelijk kader een prioritair aandachtspunt. Een rechtsgelijk aanbod veronderstelt een lineair informeren van deze partijen over de mogelijkheid gebruik te maken van het aanbod van bemiddeling en een lineair ingaan op vragen die de arrondissementele bemiddelingsdiensten bereiken. Inzake het informeren van partijen

1 Vzw SUGGNOME, Jaarverslag 2006, 124p. Te verkrijgen via vzw Suggnomè, M. Theresiastraat 114, 3000 Leuven (tel. 016/22.63.88), www.suggnome.be

2 B.S. 27.07.2005

3 B.S. 01.02.2006

4 B.S. 24.03.2006

5 Zie hiervoor: VAN GARSSE, L., 'Wetgevend initiatief inzake een breed bemiddelingsaanbod in de strafrechtelijke context; enkele indrukken van op het terrein', *Panopticon*, 2005, 3, p.72-77.

6 Koninklijk Besluit van 26 januari 2006, B.S. 01.02.2006

wordt in de wet van 22 juni 2005 een belangrijke verantwoordelijkheid gelegd bij de gerechtelijke instanties. Het lijkt ons aangewezen om over de taal of arrondissementele grenzen heen te komen tot een uniforme en rechtsgelijke wijze van het opnemen van deze informatieverplichting door de gerechtelijke instanties. Inzake een lineair aanbod van bemiddeling vanuit de bemiddelingsdiensten stellen we een overduidelijk gebrek aan middelen en mankracht vast. De gerechtelijke instanties blijven vragende partij aangaande het opnemen van de (enorme hoeveelheid) lichtere dossiers en het loslaten van de selectie van bemiddelingsaanvragen op niveau van het Parket⁷. Begin 2007 werden door de FOD Justitie extra middelen toegekend aan de vzw Suggnomè met als doel in de loop van 2007 alle Vlaamse gerechtelijke arrondissementen te voorzien van een aanbod van bemiddeling. Zodoende zal tegen eind 2007, conform de wet van 22 juni 2005, in principe elke burger betrokken bij een misdrijf en naar aanleiding hiervan gevat in een strafrechtelijke context een vraag kunnen richten tot bemiddeling en dit ongeacht de fase van de rechtsgang tot en met de fase van de strafuitvoering. Of de vragen ook in de feiten zullen kunnen worden opgenomen hangt voornamelijk af van de evolutie van het aantal bemiddelaars in verhouding tot de evolutie van de vraag. In de cijfergegevens van 2006 vinden we een sterke stijging van de vraag naar bemiddeling terug. Indien deze trend zich zou doorzetten in 2007 en 2008 en het aantal bemiddelaars niet in dezelfde mate zou stijgen, wordt de vzw Suggnomè reeds geconfronteerd met wachtlijstproblematieken, selectiecriteria en overlevingsstrategieën.

2. Implicaties op een structureel bovenniveau: de 'bovenbouw'

De Wet van 22 juni 2005 tekent het kader uit waarin het bemiddelingsproces kan plaatsvinden en waarbij verwezen wordt naar de sleutelbegrippen vrijwilligheid, vertrouwelijkheid, het actief deelnemen, neutrale ondersteuning en

communicatie met inbegrip van de rol van ondermeer de magistratuur en de advocatuur⁸. De uitvoering van de wet veronderstelt zodoende de inbreng van verschillende betrokken actoren (magistratuur, advocatuur, justitiehuisen, hulpverlening, etc.) en heeft zijn implicaties op bepaalde aspecten van de werking van deze verschillende betrokken instanties. Daaromtrent werd vanuit het Ministerie van Justitie de vraag gesteld aan de vzw Suggnomè een denkoefening te starten aangaande de vormgeving van een nog op te richten 'centrale structuur' op een *bovenniveau*, een beleidsgerichte 'bovenbouw' op de implementatie van de wet. Deze opdracht werd toegewezen aan een hiertoe vrijgesteld personeelslid dat zijn taak in relatieve onafhankelijkheid van de eigen werkgever diende uit te voeren om te vermijden dat eventuele aanbevelingen of suggesties werden geassocieerd met belangenbehartiging. Een beleidsadviserende 'centrale werkgroep' onder de auspiciën van de minister van Justitie werd gevormd door de verschillende betrokken actoren. Vanuit de verschillende Vlaamse universiteiten werd voorzien in wetenschappelijke ondersteuning en was een academisch draagvlak voor de 'bovenbouw' aanwezig.

Uiteindelijk werden er vier aanbevelingen aan het Ministerie van Justitie overgemaakt⁹. Een eerste aanbeveling vroeg om de formele erkenning door de overheid van de structurele, beleidsadviserende opdracht van de bemiddelaars en de bemiddelingsdiensten. Een tweede aanbeveling adviseerde de minister van Justitie om een hele reeks andere overheden en instanties formeel uit te nodigen tot overleg met de bedoeling de implementatie van de wet van 22 juni 2005 tot voorwerp te maken van een gedeelde verantwoordelijkheid en van daadwerkelijke, zo nodig geformaliseerde samenwerking. Een derde aanbeveling betrof de oprichting van een

7 De gehanteerde selectiecriteria zijn: bekende dader en gekend slachtoffer in een dagvaardenswaardig dossier.

8 Kamer van Volksvertegenwoordigers DOC 51 1562/001

9 Zie hiervoor de nota: Beleidsadvisering inzake implementatie van een bemiddelingsaanbod in de strafrechtelijke context: de eigenlijke adviezen. Te verkrijgen via vzw Suggnomè, M. Theresiastraat 114, 3000 Leuven (tel. 016/22.63.88)

bepaalde, interdepartementale commissie met de opdracht de opbouw van het bemiddelingsaanbod op een flexibele manier te ondersteunen en adviserend te coördineren. Een laatste aanbeveling betrof de dringende suggestie het geheel van het implementatieproces van de wet van 22 juni 2005 gedurende de eerste jaren te ondersteunen met een begeleidend en evaluerend inter-universitair wetenschappelijk onderzoek.

Vanuit deze aanbevelingen pleit de vzw Suggnomè voor de installatie van een *permanente centrale intersectorale commissie* bestaande uit ondermeer vertegenwoordigers van de verschillende geïmpliceerde overheden (Justitie, Binnenlandse Zaken, gemeenschappen en gewesten) en van de verschillende betrokken actoren op het terrein, bijgestaan door een *permanente secretariaat* en met als centrale taak de ondersteuning van de operationalisering van de wet van 22 juni 2005. De commissie zou de verdere implicaties uit de wet inzake de betrokkenheid van diverse beroepsgroepen (magistratuur, advocatuur, justitiehuisen, hulpverlening, etc.) uitwerken, voorzien in beleidsmatige opvolging van de praktische uitbouw van het bemiddelingsaanbod en adviezen kunnen voorbereiden inzake de integratie van de wet in relatie tot aanverwante regelgeving.

3. De bevoegdheidskwestie: een blijvende, open vraag

Vanaf 1995 werd het project herstelbemiddeling vanuit het ministerie van Justitie erkend en gesubsidieerd. We stellen echter vast dat de herstelbemiddeling in zijn ontstaansgeschiedenis sterk verwant is met de ontwikkelingen binnen het forensisch welzijnswerk¹⁰. Inhoudelijk was het alleszins duidelijk dat de bemiddeling in zijn gerichtheid op individueel herstel bij slachtoffer en dader in hoge mate gerelateerd was aan de bredere bekommernis voor het welzijn en het welbevinden van de rechtzoekende. Het vrijwillige en vertrouwelijke kader van de bemiddeling refereert ook eerder naar een hulpverleningsdan naar een justitieel discours. De wetgever, i.c. de Minister van Justitie, volgt deze piste en geeft

aan dat het bemiddelingsproces an sich niet tot de justitiële bevoegdheid behoort. Het wettelijk kader spitst zich allereerst toe op de uitklaring van de relatie van het bemiddelingsaanbod en de gerechtelijke procedure en op het scheppen van klaarheid aangaande het statuut van dit aanbod binnen het strafrechtelijk besluitvormingsproces. Ten tweede beoogt de Wet van 22 juni 2005 niet om het bemiddelingsproces op een gedetailleerde manier in wetteksten vast te leggen¹¹. Ten laatste laat de wetgever in zijn KB inzake de erkenningscriteria¹² de ruimte voor een tussenkomst vanuit de Gemeenschappen. Samengevat erkent het Ministerie van Justitie impliciet dat ook andere overheden op dit domein een bevoegdheid (en een verantwoordelijkheid) hebben.

De vzw Suggnomè is sinds jaren met de vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap in overleg, voornamelijk met de Beleidscel Samenleving en Criminaliteit. De Vlaamse Gemeenschap neemt zijn verantwoordelijkheid reeds sedert 2001 met een projectmatige financiering van een aanbod van bemiddeling in de fase van de strafuitvoering. In samenwerking met de Vlaamse Gemeenschap gingen vanaf 2005 twee werkgroepen van start met de onderzoeksvragen op welke wijze de Gemeenschap tot de implementatie van de wet van 22 juni 2005 zou kunnen bijdragen en hoe het welzijnswerk zich uitdrukkelijker op aspecten van bemiddeling en herstel zou kunnen oriënteren.

Beide onderzoeksvragen bleven onbeantwoord met uitzondering van enkele beleidsaanbevelingen. Oorzaak van deze negatieve uitkomst is generlei inhoudelijk van aard maar eerder van structurele aard. Inzake de rol van de Vlaamse

11 Wetsontwerp tot invoering van bepalingen inzake de bemiddeling in de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering en in het Wetboek van Strafvordering, Memorie van Toelichting, punt 2.4, P.S. Kamer, doc 51 1562/001

12 Koninklijk besluit van 26 januari 2006 'tot bepaling van de erkenningscriteria van de bemiddelingsdiensten zoals bepaald door artikel 544, §1 van het Wetboek van Strafvordering, B.S. 01.02.2006

Gemeenschap bij de verdere implementatie van de wet van 22 juni 2005 werd de vzw Suggnomè geconfronteerd met de dringende noodzaak van een formeel mandaat tot een gerichte beleidsmatige samenwerking tussen Justitie en de Vlaamse Gemeenschap. Inzake het stimuleren van een groter herstelgerichtheid van het welzijnswerk kunnen we de onduidelijke onderlin-ge posities van het forensisch welzijnswerk t.a.v. het algemeen welzijnswerk en het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk t.a.v. de autonome Centra Algemeen Welzijnswerk beschouwen als grootste handicap. In navolging van de beleidsaanbevelingen van beide werkgroepen lijkt het ons aangewezen dat de Vlaamse Gemeenschap op een meer formele wijze stappen zet naar het verder uitwerken van een centrale structuur voor herstelrecht en bemiddeling. Daarnaast zou een beleidsadviserend mandaat in de "bovenbouw" een passende voorbereiding kunnen inluiden op het wenselijke samenwerkingsakkoord tussen Justitie en de Vlaamse Gemeenschap.

4. Het forum voor herstelrecht en bemiddeling: een status questionis

Van bij haar ontstaan in 1998 heeft de vzw Suggnomè nadrukkelijk gekozen om naast haar opdracht om bemiddelingsdiensten in de gerechtelijke arrondissementen in Vlaanderen uit te bouwen, evenzeer een Forum voor herstelrecht en bemiddeling te zijn. Op een actieve wijze tracht het Forum, als onderdeel van de vzw Suggnomè, bij te dragen aan het debat en de verdere conceptualisering aangaande het herstelrechtelijk denken, om op deze wijze het maatschappelijk draagvlak ten aanzien van een herstelrechtelijke benadering van criminaliteit te verbreden. In de wet van 22 juni 2005 krijgt het Forum voor herstelrecht en bemiddeling geen structurele erkenning of wettelijke verankering. Volgens het wetgevend kader, de uitvoeringsbesluiten en de erkenning van de vzw Suggnomè als loutere bemiddelingsdienst, verliest het Forum zijn huidige positie en statuut en dient een alternatieve positionering zich aan. In het werkingsjaar 2007 zal dit Forum een nieuwe plaats moeten krijgen en met de daarbij horende middelen. Welke overheid dit als opdracht ziet of

hiervoor de verantwoordelijkheid opneemt, is nog maar de vraag.

Bart Claes*

RUBRIEK INTERNATIONAAL EN EUROPEES STRAFRECHT

1. INTERNATIONALE RECHTSHULP IN STRAFZAKEN

De aanpassing van het Belgische uitleveringsrecht aan recente verplichtingen uit het internationaal recht is nog steeds aan de gang. De (voorlopig ?) laatste bijdrage tot deze hoognodige onderneming wordt geleverd door de **Wet van 15 mei 2007 tot wijziging van de wet van 1 oktober 1833 op de uitleveringen en van de uitleveringswet van 15 maart 1874** (B.S. 3 juli 2007). Voormelde wet voert twee inhoudelijke wijzigingen in, door de art. 2 en 4, en een louter formele, door art. 3. De art. 2 en 4 actualiseren respectievelijk volgende twee wetteksten:

A. De wet van 1 oktober 1833 op de uitleveringen.

Zij formuleerde in het oorspronkelijke art. 6 op vrij absolute wijze de uitleveringsexceptie van het politiek delict, volgens welke de opgeëiste vreemdeling niet mag worden vervolgd of gestraft wegens een voor de uitlevering gepleegd politiek misdrijf, noch wegens een met een dergelijk strafbaar feit samenhangend misdrijf. Na een eerste beperking van deze exceptie, ingevoerd in 1856 wat de aanslag op de persoon van een vreemd regeringshoofd c.q. een lid van diens familie betreft - de zgn. Belgische clause - wordt de draagwijdte ervan thans andermaal beknot: gedepolitiseerd ten behoeve van de uitlevering zijn de misdrijven, met inbegrip van ermee samenhangende misdrijven, bepaald in een internationaal instrument betreffende terrorisme of bedoeld in een internationaal instrument met betrekking tot het internationaal

* Slachtoffer-dader bemiddelaar, vzw Suggnomè